

BINARY METHODS IN TEACHING ECONOMIC DISCIPLINES IN SECONDARY AND HIGH SCHOOLS

RUMYANA ST. ZLATEVA

ABSTRACT: *The report examines some problems of the modern methodology of teaching economics. Binary methods are analyzed and their classification is presented. Some challenges in their use in the educational process are discussed.*

KEYWORDS: *binary methods, teaching, education, economic disciplines*

2010 Math. Subject Classification: 97B20, 97B40, 97B50

БИНАРНИ МЕТОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДИСЦИПЛИНИ В СРЕДНИТЕ И ВИСШИ УЧИЛИЩА*

РУМЯНА СТ. ЗЛАТЕВА

Въведение

Обучението по икономически дисциплини изисква балансиран подход, съчетаващ теория и практика, за да подготви обучаемите за сложния свят на икономиката и бизнеса. Бинарните методи на обучение могат да се определят като един от иновативните подходи, използвани в съвременното образование. Видно е, че те обединяват различни педагогически техники и

*Статията е частично финансирана по проект „Математически модели и икономически изследвания за устойчиво развитие“ с вх. №РД-08-144/02.02.2024г., финансиран от НИХТД на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

позволяват интегриране на различни гледни точки, което ги прави изключително подходящи за преподаване и учене в контекста на икономическите дисциплини.

Темата за бинарните методи в обучението по икономически дисциплини макар и актуална поради редица фактори, отразяващи съвременните нужди на образователната ни система и развитието на икономическата наука, все още е недостатъчно проучена.

От обществото ни все по-остро се усеща необходимостта от ефективност на обучението. Бинарните методи се основават на двуалтернативен избор като да/не, вярно/невярно, правилно/неправилно и т.н.. Затова може да се посочи, че те подпомагат развитието на проблемно мислене и умения за вземане на решения. В икономическите дисциплини, където нерядко се анализират сложни зависимости и бъдещи сценарии, тези методи позволяват на обучаемите да се съсредоточат върху основни принципи и ключови зависимости.

В съзвучие с гореизложеното е непрекъснатото търсене на различни подходи за постигане на въвлеченост и интерактивност в обучението. Съвременните ученици и студенти изискват интерактивни форми на преподаване и учене, които да стимулират тяхната ангажираност. Бинарните методи ги включват активно и енергично в тези процеси чрез формати като въпроси с двоичен избор, симулации и бързи проверки на знанията, които ги стимулират и увеличават тяхната мотивация.

Не е чудно, че именно бинарните методи са напълно съвместими със съвременните технологии. Дигитализацията на образованието предоставя идеална среда за прилагането им. Те са лесни за интегриране в платформи за електронно обучение. Използването им като част от системи за автоматично оценяване, може да направи процеса по-ефективен.

В икономиката често се използват категории, които може да се определят като двоични, например печалба/загуба, което прави бинарните методи и в този случай особено подходящи за анализ и моделиране на данни. Преподаване, което включва тези методи,

помага на обучаемите да разбират по-добре реални икономически ситуации.

Трябва да се отбележи, че бинарните методи стимулират подготовката за професионалната практика. В съвременния бизнес свят се налага вземане на решения в условия на несигурност, турбулентност и хаотика. Бинарните методи тренират учениците и студентите да разглеждат различни възможности, да оценяват техните последици и да избират оптимално решение – умение, което е силно търсено на пазара на труда.

Важно за разбирането на ролята на бинарните методи е да се посочи и тяхната адаптивност към различни образователни форми. Тези методи са подходящи както за традиционно, така и за дистанционно обучение. Не на последно място те могат да се използват за бързи проверки, разработка на казуси и/или интерактивни задачи, което ги прави приложими в разнообразни учебни контексти.

„Бинарността“ прави обучението по икономически дисциплини не само съответстващо на съвременните изисквания за интерактивност, дигитализация и аналитичност, но също така подпомага изграждането на практически умения, необходими за разбирането на сложни икономически явления. Това води до нарастване на очакванията тези универсални методи да намират все по-широко приложение в съвременния образователен процес и неизменно ги определят като актуална тема за разискване.

Бинарните методи и връзката им с обучението по икономически дисциплини

Бинарните методи в обучението по икономически дисциплини, според нас, следва да се разбират като онова използване на подходи, при което се оперира с два основни елемента, две категории или два избора. Те могат да бъдат особено полезни не само при ученето и оценяването, но и при подобряване на ефективността на учебния процес. В контекста на

образованието, бинарните методи могат да се използват за различни цели, които водят до задълбочаване на интеракцията с обучаемите. При това считаме, че учебно съдържание, което се представя в две основни категории или възможности, спомага за това обучаемите по-лесно да разберат основните идеи.

В тази връзка е добре да се изтъкне и това, че като бинарни методи на обучение могат да се разглеждат и тези, които включват съвместното участие на двама преподаватели, представящи както два аспекта на една и съща тема, така и комбиниращи две различни образователни стратегии. В този контекст те могат да се използват в урочен/лекционен формат, упражнения, ролеви игри, практически занятия, казуси. Така се цели да се създаде по-дълбоко разбиране на учебното съдържание чрез съпоставяне на различни гледни точки или прилагане на теоретичните знания в практическа среда.

В обучението по икономически дисциплини бинарните методи се проявяват най-често при:

- бинарен избор (да/не, вярно/грешно и т.н.), това е подход, при който обучаемите избират между две възможности, и се използва в тестове и задания за оценка;

- въпроси в тестове и изпити, на които може да се отговори само с „да“ или с „не“, и се използват за бързо проверяване на разбирането на обучаемите по дадена тема;

- бинарно сортиране, информацията се сортира в две категории от преподавателя или обучаемия, например „предимства/ недостатъци“ на даден процес, и се допринася за по-ясно структуриране на знанията;

- бинарни задачи, чрез тях обучаемите се изправят пред две възможности – правилна и грешна, използват се за преговор на основни принципи и факти.

Предимствата на бинарните методи се свързват с:

– яснота, защото, когато материалът се представя в две основни категории или възможности, може по-лесно да се разберат основните идеи;

– бързо оценяване, с което се осигурява сравнително лесна проверка на знанията;

– структуриране на знанията, улесняващо запомнянето и разбирането.

Изхождайки от бинарността, може да се посочат и някои недостатъци на бинарните методи, сред които водещо значение заемат ограничените възможности за разпознаване и разбиране на сложността. На този фон се може да се очертае и ограничаването на креативността. Тези методи обикновено не изискват от обучаемите да мислят извън предоставените избори, с което може да се ограничи творческото мислене.

Класифицирането на бинарните методи в обучението по икономически дисциплини може да се извърши според множество критерии, сред които са цел и начин на приложение. Така например, те може да се систематизират според:

- целта на обучение:
 - за развиване на аналитични умения;
 - за усвояване на концепции и терминология;
 - за решаване на практически задачи.
- начина на приложение:
 - за пряко приложение в учебния процес;
 - за непряко приложение.

Съществуват и други възможности за класифициране, но тези позволяват достатъчно целенасоченото им използване в зависимост от нуждите на учебния процес по икономически дисциплини.

Добре е да се обобщи, че прилагането на бинарни методи може да се счита за полезно в определени контексти на обучението по икономически дисциплини, но е важно те да бъдат

комбинирани с други подходи, с които се позволява по-дълбокото разглеждане на теми и се стимулира проблемното мислене.

Заклучение

Бинарните методи в обучението по икономически дисциплини представляват действен инструмент за овладяване на знания и изграждане на умения и нагласи. Те дават възможност за интеграция на теория и практика, стимулират мисленето и правят учебния процес по-ефективен. Въпреки недостатъците, свързани с използването им, техният потенциал за подобряване на качеството на обучение ги прави ценна стратегия за съвременните преподаватели. За успешното приложение на бинарните методи се изисква внимателно планиране, добре подготвени преподаватели и гъвкав подход към обучаемите. С внедряването на тези методи в обучението по икономически дисциплини може значително да се повиши нивото на подготовка.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Афф, Й (съставител). Икономическа дидактика, Г., 1998.
- [2] Афф, Й (съставител). Формиране на бъдещето – образование за пазарната икономика. Г., 2000.
- [3] Михалкова, Л. Методика на обучението по икономика. С., 2001г.
- [4] Цеков, Ив. Методика на обучението по обществените дисциплини. С., 1992.

Румяна Стойкова Златева

ШУ „Епископ Константин Преславски“

r.zlateva@shu.bg